

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 października 2013 r.

Sąd Okręgowy w Szczecinie VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSO Monika Miller-Młyńska
Protokolant:	St. sekr. sądowy Katarzyna Herman

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 21 października 2013 r. w S.

sprawy K. D. (1)

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w S.

o wyrównanie świadczenia

na skutek odwołania K. D. (1)

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w S.

z dnia 21 maja 2013 roku (...)

I. zmienia zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznaje K. D. (1) prawo do deputatu węglowego w formie ekwiwalentu pieniężnego dodatkowo za okres od 1 kwietnia 2010r. do 31 marca 2013r.;

II. oddala odwołanie w pozostałym zakresie;

III. stwierdza odpowiedzialność organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania prawidłowej decyzji w niniejszej sprawie – w zakresie wynikającym z punktu I. niniejszego wyroku.

UZASADNIENIE

Decyzją z 21 maja 2013 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S., w rozpoznaniu wniosku z 22 kwietnia 2013 r., działając na podstawie przepisów ustawy z dnia 8 września 2000 r. o komercjalizacji, restrukturyzacji i prywatyzacji przedsiębiorstwa państwowego (...), przyznał K. D. (1) prawo do deputatu węglowego od 1 kwietnia 2013 r. tj. od miesiąca złożenia wniosku.

K. D. (1) odwołał się od powyższej decyzji, wnosząc o jej zmianę. Wskazał, że w jego ocenie prawo do deputatu węglowego powinno zostać mu przyznane od momentu złożenia pierwszego wniosku o emeryturę.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie w całości, podnosząc, że skoro wniosek o przyznanie prawa do deputatu węglowego ubezpieczony złożył w kwietniu 2013 r., to zgodnie z treścią art. 133 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS emeryturę przeliczono od miesiąca złożenia wniosku.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

K. D. (1) urodził się w dniu (...). (niesporne)

W okresie od 11 czerwca 1959 r. do 31 grudnia 1968 r. oraz od 23 grudnia 1970 r. do 7 kwietnia 1997 r. K. D. (1) był zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy w Zakładach (...) w S. na stanowisku ślusarza (był pracownikiem kolejowym).

Niesporne, a nadto dowód: świadectwo pracy – k. 16, 25 plik I akt rentowych.

Decyzją z 26 marca 1997 r. organ rentowy przyznał ubezpieczonemu (legitymującemu się ponad 40 letnim stażem zatrudnienia) od dnia 8 kwietnia 1997 r. (tj. od ustania zatrudnienia) prawo do wcześniejszej emerytury na podstawie rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 26 stycznia 1990 r. w sprawie wcześniejszych emerytur dla pracowników zwolnionych z pracy z przyczyn dotyczących zakładów pracy.

Świadczenie to nie było emerytura kolejową. Ustalaniem prawa do świadczeń kolejowych i wypłat deputatu węglowego do dnia 31 grudnia 1998 r. zajmowały się Zakłady Kolejowych Emerytur i Rent. Przejęcie przez ZUS kompetencji do ustalania świadczeń kolejowych nastąpiło od dnia 1 stycznia 1999 r. tj. od dnia wejścia w życie ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS.

Niesporne, a nadto dowód: decyzja z 26.03.1997 r. – k. 45-46 plik I akt rentowych.

W dniu 2 marca 2009 r. ubezpieczony złożył w organie rentowym wniosek o ponowne ustalenie prawa do emerytury, wskazując że po nabyciu uprawnień do wcześniejszej emerytury podlegał co najmniej przez 30 miesięcy ubezpieczeniu społecznemu.

Decyzją z 6 marca 2009 r. ubezpieczonemu na podstawie ustawy z dnia 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z FUS przyznano prawo do emerytury od dnia 1 marca 2009 r. Ubezpieczony spełniał warunki uprawniające go do nabycia emerytury kolejowej, o której mowa w art. 40 ustawy emerytalnej: ukończył 60 lat, udowodnił okres składkowy i nieskładkowy wynoszący co najmniej 25 lat, w tym co najmniej 15 lat zatrudnienia na kolei.

Organ rentowy nie przyznał wówczas ubezpieczonemu prawa do ekwiwalentu pieniężnego za deputat węglowy należnego ubezpieczonemu jako pracownikowi kolejowemu.

Niesporne, a nadto dowody:

- wniosek – k. 425 plik I akt rentowych;

- decyzja z 6.03.2009 r. – k. 429 plik I akt rentowych.

W dniu 22 kwietnia 2013 r. K. D. złożył w organie rentowym wniosek o przyznanie mu prawa do ekwiwalentu pieniężnego za deputat węglowy, należnego mu jako byłemu pracownikowi kolejowemu.

Niesporne, a nadto dowód: wniosek z 22.04.2013 r. – k. 677 plik I akt rentowych.

Decyzją z 21 maja 2013 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S., w rozpoznaniu wniosku z 22 kwietnia 2013 r., wskazując iż działa na podstawie przepisu art. 74 ust. 1 ustawy z dnia 8 września 2000 r. o komercjalizacji, restrukturyzacji i prywatyzacji przedsiębiorstwa państwowego (...), przyznał K. D. (1) prawo do deputatu węglowego od 1 kwietnia 2013 r., tj. od miesiąca złożenia wniosku w tym zakresie.

Niesporne.

Sąd zważył, co następuje:

Odwołanie okazało się zasadne.

W myśl przepisu art. 40 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz. U. z 2009 Nr 153, poz. 1227 ze zm.), kolejowa emerytura przysługuje pracownikowi kolejowemu urodzonemu przed dniem 1 stycznia 1949r., który spełnia łącznie następujące warunki:

- 1) osiągnął wiek emerytalny wynoszący dla kobiet 55 lat, mężczyzn 60 lat;
- 2) ma okres składkowy i nieskładkowy wynoszący co najmniej 20 lat dla kobiety i 25 lat dla mężczyzny, w tym co najmniej 15 lat zatrudnienia na kolei, łącznie z okresami równorzędnymi i zaliczalnymi do okresów zatrudnienia na kolei, o których mowa w art. 44-45.

Zgodnie zaś z treścią art. 74 ust. 1 ustawy z dnia 8 września 2000 r. o komercjalizacji, restrukturyzacji i prywatyzacji przedsiębiorstwa państwowego "Polskie Koleje Państwowe" (Dz.U.z 2000 r. Nr 84 poz.948 ze zm.), byłemu pracownikowi kolejowemu pobierającemu emeryturę lub rentę z tytułu niezdolności do pracy, przyznaną na podstawie przepisów o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników kolejowych i ich rodzin lub przepisów ustawy z dnia 12 czerwca 1975 r. o świadczeniach z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (Dz. U. z 1983 r. Nr 30, poz. 144 ze zm.) albo przepisów ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, a także członkom rodziny tego pracownika pobierającym po nim rentę rodzinną przyznaną na podstawie wymienionych przepisów, przysługuje prawo do deputatu węglowego w ilości 1800 kg węgla kamiennego rocznie, w formie ekwiwalentu pieniężnego. Za podstawę ustalenia wysokości ekwiwalentu pieniężnego, o którym mowa w ust. 1, przyjmuje się przeciętną średnioroczną cenę detaliczną 1000 kg węgla kamiennego z roku poprzedzającego rok, w którym ekwiwalent ma być wypłacany, ogłaszaną przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego w terminie do dnia 20 stycznia każdego roku, w formie komunikatu, w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej "Monitor Polski", skorygowaną o przewidywany w ustawie budżetowej średnioroczny wskaźnik wzrostu cen towarów i usług konsumpcyjnych dla gospodarstw domowych emerytów i rencistów na rok planowany (ust. 2). Prawo do deputatu węglowego nie przysługuje jednak emerytowi lub renciście, jeżeli nie przysługiwało mu w okresie zatrudnienia, z tytułu którego powstało prawo do emerytury lub renty (ust. 4) Ekwiwalent pieniężny, o którym mowa w ust. 1, przyznaje i wypłaca w dwóch terminach wraz z wypłatą emerytury lub renty: w marcu - za okres od 1 stycznia do 30 czerwca i we wrześniu - za okres od 1 lipca do 31 grudnia każdego roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych z dotacji celowej z budżetu państwa. (ust. 5). W przypadku przyznania emerytury lub renty po terminie wypłaty ekwiwalentu pieniężnego, ekwiwalent należny od dnia przyznania emerytury lub renty do końca półrocznego okresu, o którym mowa w ust. 5, wypłaca się łącznie z pierwszą należnością z tytułu emerytury lub renty (ust. 6). Emeryci i renciści nabywają prawo do ekwiwalentu pieniężnego z dniem przyznania emerytury lub renty (ust. 10). Prawo do pobierania ekwiwalentu pieniężnego ustaje lub ulega zawieszeniu wraz z ustaniem prawa do emerytury lub renty (ust. 11).

Z kolei w przepisie art. 133 ust. 1 ustawy emerytalnej wskazano, że w razie ponownego ustalenia przez organ rentowy prawa do świadczeń lub ich wysokości, przyznane lub podwyższone świadczenia wypłaca się, poczynając od miesiąca, w którym powstało prawo do tych świadczeń lub do ich podwyższenia, jednak nie wcześniej niż:

- 1) od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek o ponowne rozpatrzenie sprawy lub wydano decyzję z urzędu, z zastrzeżeniem art. 107a ust. 3;
- 2) za okres 3 lat poprzedzających bezpośrednio miesiąc, o którym mowa w pkt.1, jeżeli odmowa lub przyznanie niższych świadczeń były następstwem błędu organu rentowego lub odwoławczego.

W niniejszej sprawie bezspornym było, że K. D. w okresie od 8 kwietnia 1997 r. do 28 lutego 2009 r. pobierał wcześniejszą emeryturę, przyznaną mu przez ZUS na podstawie rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 26 stycznia 1990 r. w sprawie wcześniejszych emerytur dla pracowników zwolnionych z pracy z przyczyn dotyczących zakładów pracy. Poza sporem było również, że od 1 marca 2009 r. ubezpieczony jest uprawniony do emerytury przyznanej na podstawie ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń

Spółecznych (Dz. U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227 z późn. zm.). Nie było także sporne, że jest on pracownikiem kolejowym uprawnionym do pobierania ekwiwalentu pieniężnego za deputat węglowy.

W tej sytuacji jedyną sporną kwestią było to od kiedy ubezpieczonemu winno przysługiwać prawo do zwiększenia wysokości przyznanej mu emerytury o ekwiwalent pieniężny za deputat węglowy. Ubezpieczony stał na stanowisku, że przedmiotowe zwiększenie przysługiwało mu już w chwili przyznania przez organ rentowy emerytury po raz pierwszy (w 1997 r.). Z kolei organ rentowy uznał, że prawo takie powstało dopiero z chwilą złożenia przez K. D. stosownego wniosku (w kwietniu 2013 r.)

W ocenie Sądu uzasadnione – chociaż jedynie częściowo – okazało się stanowisko ubezpieczonego. Sąd przyjął bowiem, że prawo do zwiększenia wysokości przyznanej ubezpieczonemu emerytury o ekwiwalent pieniężny za deputat węglowy powstało z dniem 1 marca 2009 r., tj. z chwilą nabycia przez niego prawa do emerytury na podstawie przepisów ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Nie znalazła natomiast prawnego uzasadnienia argumentacja ubezpieczonego, że prawo do ekwiwalentu za deputat węglowy nabył już w 1997 r., kiedy przyznano mu prawo do wcześniejszej emerytury dla pracownika zwolnionego z pracy z przyczyn dotyczących zakładów pracy.

Sąd zwrócił bowiem uwagę, że zgodnie z treścią przepisu art. 74 ust. 1 ustawy z dnia 8 września 2000 r. o komercjalizacji, restrukturyzacji i prywatyzacji przedsiębiorstwa państwowego "Polskie Koleje Państwowe" ekwiwalent pieniężny za deputat węglowy przysługuje byłemu pracownikowi kolejowemu, który pobiera emeryturę (lub rentę z tytułu niezdolności do pracy), przyznaną na podstawie przepisów o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników kolejowych i ich rodzin lub przepisów ustawy z dnia 12 czerwca 1975 r. o świadczeniach z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych albo przepisów ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

W świetle powyższych przepisów jasnym jest więc, że prawo do deputatu węglowego przysługuje wyłącznie byłym pracownikom kolejowym, którzy nabyli emeryturę lub rentę na podstawie przepisów ustaw emerytalnych. Tym samym nabycie prawa do emerytury w oparciu o przepisy innych aktów prawnych, wyklucza skuteczne przyznanie prawa do deputatu węglowego. Nie zmienia tego fakt wcześniejszego wykonywania pracy na kolei. Zatem istotne jest ustalenie, czy przyznana emerytura została ustalona w oparciu o przepisy ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, czy też na podstawie innych przepisów, co uniemożliwia nabycie prawa do tego świadczenia.

Jak wynika z akt sprawy (dokumentów znajdujących się w prowadzonych dla K. D. aktach ZUS), ubezpieczony nabył prawo do emerytury na podstawie przepisów ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych dopiero od 1 marca 2009 r. Przed tą datą pobierał bowiem emeryturę przyznaną na podstawie rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 26 stycznia 1990 r. w sprawie wcześniejszych emerytur dla pracowników zwolnionych z pracy z przyczyn dotyczących zakładów pracy.

Mając na uwadze powyższe, Sąd uznał, że prawo do zwiększenia wysokości przyznanej ubezpieczonemu emerytury o ekwiwalent pieniężny za deputat węglowy powstało z dniem 1 marca 2009 r. Sąd zwrócił przy tym uwagę, że chybione okazało się stanowisko organu rentowego, jakoby prawo do przedmiotowego świadczenia powstało dopiero z dniem złożenia przez ubezpieczonego stosownego wniosku. W art. 74 ust. 10 ustawy z dnia 8 września 2000 r. o komercjalizacji, restrukturyzacji i prywatyzacji przedsiębiorstwa państwowego "Polskie Koleje Państwowe" wskazano bowiem, że prawo do ekwiwalentu pieniężnego emeryci nabywają z dniem przyznania emerytury. W ocenie Sądu przyjąć zatem należy, że prawo do ekwiwalentu pieniężnego za deputat węglowy przysługuje emerytom – byłym pracownikom kolejowym z urzędu, z dniem przyznania emerytury, bez potrzeby składania przez nich w tej sprawie odrębnego wniosku.

W tej sytuacji niezrozumiałym jest dlaczego organ rentowy, wydając w dniu 6 marca 2009 r. decyzję o przyznaniu K. D. na podstawie ustawy z dnia 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z FUS prawa do emerytury od dnia 1 marca 2009 r., nie orzekł jednocześnie o prawie do ekwiwalentu pieniężnego za deputat węglowy. Podkreślić przy tym trzeba, że

już w tej dacie organ dysponował wszystkimi niezbędnymi danymi potwierdzającymi prawo ubezpieczonego do tego świadczenia (niespornym było, że ubezpieczony był pracownikiem kolejowym, o którym mowa w art. 42 ust. 1 ustawy emerytalnej oraz że od dnia 1 marca 2009 r. nabył emeryturę ustaloną na podstawie ustawy o emeryturach i rentach z FUS – wszystko to wynikało z dokumentów znajdujących się w aktach emerytalnych organu).

W powyższej sytuacji koniecznym było przyjęcie, że do zaniżenia wysokości świadczenia należnego ubezpieczonemu doszło w wyniku popełnionego przez organ rentowy błędu. Z uwagi na powyższe istnieją podstawy do wypłacenia K. D. różnicy pomiędzy świadczeniem należnym i dotychczas wypłacanym za okres wcześniejszy niż data złożenia przez niego wniosku.

Zgodnie z treścią przepisu art. 133 ust. 1 ustawy emerytalnej, wypłata świadczeń może dotyczyć maksymalnie okresu 3 lat poprzedzających bezpośrednio miesiąc, w którym zgłoszono wniosek o ponowne rozpatrzenie sprawy lub wydano decyzję z urzędu, kiedy przyznanie niższych świadczeń były następstwem błędu organu rentowego lub odwoławczego. Wniosek ubezpieczonego został złożony w kwietniu 2013 r., zatem należy mu się wyrównanie świadczenia poprzez zwiększenie należnej emerytury o ekwiwalent pieniężny za deputat węglowy poczynając od 1 kwietnia 2010 r. (za okres 3 lat wstecz począwszy od kwietnia 2013 r.) do 31 marca 2013 r. (od 1 kwietnia 2013 r. organ rentowy zwiększył należną ubezpieczonemu emeryturę o ekwiwalent pieniężny za deputat węglowy).

Wobec powyższego, Sąd, na mocy przepisu art. 477¹⁴ § 2 k.p.c., zmienił zaskarżoną decyzję w sposób określony w punkcie I sentencji wyroku, a w pozostałym zakresie - odnośnie przyznania prawa do zwiększenia emerytury o ekwiwalent pieniężny z tytułu deputatu węglowego przed dniem 1 kwietnia 2010 r. odwołanie oddalił (punkt II sentencji wyroku).

Mając na uwadze powyższe rozważania, w analizowanym postępowaniu Sąd uznał również, że organ rentowy ponosi odpowiedzialność za wydanie decyzji przeliczającej należną ubezpieczonemu emeryturę z uwzględnieniem ekwiwalentu pieniężnego za deputat węglowy dopiero począwszy od 1 kwietnia 2013 r., mimo spełnienia przez ubezpieczonego warunków do wypłaty wyrównania z tego tytułu także za okres wcześniejszy.

W myśl przepisu art. 118 ust. 1a ustawy rentowej, w brzmieniu obowiązującym od 1 kwietnia 2009 roku, „w razie ustalenia prawa do świadczenia lub jego wysokości orzeczeniem organu odwoławczego za dzień wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji uważa się również dzień wpływu prawomocnego orzeczenia organu odwoławczego, jeżeli organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji. Organ odwoławczy, wydając orzeczenie, stwierdza odpowiedzialność organu rentowego”.

W niniejszej sprawie, w której ubezpieczony domagał się od organu rentowego przeliczenia świadczenia z uwzględnieniem ekwiwalentu pieniężnego za deputat węglowy począwszy od dnia nabycia prawa do emerytury, a organ rentowy twierdził, że możliwe jest wyłącznie przeliczenie emerytury od dnia 1 kwietnia 2013 r., tj. od miesiąca złożenia stosownego wniosku przez ubezpieczonego, niewątpliwie możliwe było przyjęcie przez Sąd, że organ rentowy ponosi odpowiedzialność za „niewyjaśnienie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji”. Organ rentowy błędnie bowiem uznał, że ekwiwalent pieniężny z tytułu deputatu węglowego, o którym mowa w art. 74 ustawy z dnia 8 września 2000 r. o komercjalizacji, restrukturyzacji i prywatyzacji przedsiębiorstwa państwowego "Polskie Koleje Państwowe" przyznaje się na wniosek ubezpieczonego, podczas gdy świadczenie to przysługuje emerytom kolejowym z mocy prawa od dnia przyznania emerytury na podstawie ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Tym samym koniecznym stało się stwierdzenie, że organ rentowy wydał błędną decyzję, przeliczając świadczenie z uwzględnieniem ekwiwalentu pieniężnego za deputat węglowy począwszy od dnia 1 kwietnia 2013 r. w sytuacji, gdy możliwe było wydanie decyzji zgodnej z prawem. Powyższe oznacza, że opóźnienie w ustaleniu prawa do świadczenia jest następstwem okoliczności, za które organ rentowy ponosi odpowiedzialność.

W tej sytuacji, z uwagi na treść przepisu art. 118 ust. 1a ustawy emerytalnej, koniecznym stało się orzeczenie jak w punkcie III sentencji wyroku.